

למעשה

הרב עובדיה דהן שליט"א

יו"ר המועצה הדתית אשדוד ורב בית הכנסת הניכי הישיבות – "בית יוסף" קרית פוניבו

למה חטאו של ישמעאל נרמז במילה 'מצחק'

ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק (כא ט-י) וברש"י 'מצחק לשון עבודה זרה לשון גלוי עריות לשון רציחה'

וצ"ב למה נרמזו כאלו עבירות גדולות בשם מצחק שמשמעו צחוק ולא עד כדי כך. ועוד וכי אם לא היה מצחק עצם העבירות שעליהם העולם עומד ע"ז גלוי עריות שפ"ד לא מספיקות כדי לשלחו.

אלא מבאר החידושי הרי"ם (הו"ד בשפת אמת וירא תרמג) 'בענין שמו של יצחק על שם הצחוק שמעתי מפי מו"ז ז"ל שכמו שנאמר על הרשע (בראשית כא ט) מצחק בעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים (ב"ר נג יא) והיינו שעונות חמורים כצחוק בעיניו כמו שכתוב (משלי יב) שחוק לכסיל עשות זמה. כן להיפוך בהצדיק יצחק אבינו ע"ה היה כל תחבולי היצר הרע כצחוק מה שלאדם אחר הר גבוה כי היה איש קדוש מרחם עכ"ד.

ומבואר שעיקר חטאו היה שהעבירות החמורות ביותר אינן אצל הרשע אלא כמין צחוק כמין משחק. דהינו חוסר לקיחת אחריות

ומאידך אצל הצדיק כמו יצחק הרי כל תחבולותיו של היצר הרע אשר לגבי אנשים אחרים הן נראות כהר גבוה בעיניו הן כמין צחוק דבר של מה בכך.

דהינו שימוש נכון עם כח הליצנות, שישמעאל לוקח את זה לכיוון ועושה מהעבירות שלו שום דבר, ויצחק לוקח לכיוון החיובי ועושה מהיצר הרע שום דבר.

מאמר מרכזי הרב פנחס זרביב

למה לא נשלח מלאך מיוחד להציל את לוט

והנה שלושה אנשים נצבים עליו (יה ב) וברש"י 'אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד לרפאות את אברהם אבינו'. וצ"ב למה לא נשלח מלאך מיוחד להציל את לוט, וכי חסרים מלאכים שיוכלו להציל את לוט, ששליחות זו נמסרה לאותו מלאך שבא לרפא את אברהם, וכעין מה שקימ"ל שאין עניות במקום עשירות?

אלא ביאר רבי שלמה קלוגר ז"ל, שזכותו של לוט לא היתה כה גדולה, עד כדי לשלוח מלאך מיוחד להצלתו, ולפיכך חייב היה הדבר להתרחש בדרך אגב, על ידי מלאך שכבר נשלח בין כה וכה בשליחות לרפא את אברהם.

דבר זה אמרו הגאון רבי שלמה קלוגר ז"ל כאשר עלה על כסא הרבנות בברוד ונתקבד עוד ביום הראשון בסנדקאות כשהגיע למקום הברית שמע, כי אבי הילד מוטל גוסס ר"ל, ומנהג היה בברוד, כי במקרה כזה היו מעכבים את ברית המילה. עד לאחר פטירתו של האב, כדי לקרוא לילד בשם אביו. אולם, רבי שלמה קלוגר ציווה לאסוף חיש מהר מנין יהודים ולמול את התינוק. הדבר נעשה מיד ולאחר מכן קם האב מחליו והבריא לגמרי. מובן כי כל העיר רעשה ותססה בקשר למופת זה.

אף אני -אמר רבי שלמה קלוגר- חשבת כן. מן הסתם הרי דנים עכשיו בשמים את אבי הילד ואפשר שאין בידו זכויות במידה מספקת כדי לשלוח במיוחד את אליהו ולהחיש לו רפואה שלמה, לפיכך ציויתי למול חיש מהר את הילד, שאז בודאי יבוא אליהו לברית המילה, ודרך אגב יביא כבר גם רפואה שלמה לאב החולה... (הו"ד במעניה של תורה)

המשך בעמוד הבא

חדש ניתן לשמוע את שיעורי הרב פנחס זרביב שליט"א בקול הלשון 0722741111

אם ה' כל כך אוהב את מה שאברהם אבינו לימד זכות על בריותיו למה העניש את סדום ולא קיבל את תפילתו

אם ה' כל כך אוהב את מה שאברהם אבינו לימד זכות על בריותיו למה העניש את סדום ולא קיבל את תפילתו. ועוד וכי אברהם מוגן על רשעים אלא התפלל שיחזרו בתשובה וזה אפשרי רק ע"י שיש צדיקים אבל בלא"ה לא וכל מה שה' נהנה, זה ממה שהוא לימד זכות עליהם אבל ברור שההכרעה צריכה להיות כמו הדין. וכמו שכתבנו כיו"ב הספורנו שבזמן שיוסף הציק לאחיו, ובאו לידי הכרה שחטאו במעשה יוסף, אמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו (שם מב) כלומר, הם לא התוודו על עצם המעשה במכירתם את יוסף, אלא רק על מה שהתאכזרו כלפיו שהתחנן לפניהם, והם לא שמעו לו. ועיי' ילקוט לקח טוב עמ' רכז) ורואים שלמרות שהיו צריכים להכריע שצריך למוכרו מ"מ היו צריכים לרחם עליו ולעשות זאת עם רחמים. וכן זמרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו (אסתר ד, א), ואמרו במדרש (אסתר רבה פרשה ח א) 'בנימין גרם לשבטים לקרע, הדא הוא דכתיב (בראשית מז, יג): ויקרעו שמלתם, והיכן גרמה לו קריעה, בשושן הבירה, הדא הוא דכתיב: ויקרע מרדכי את בגדיו, והוא איש ימיני. וילבש שק ואפר, אמר רבי איבו משתפס יעקב אבינו את השק, דכתיב (בראשית לו, לד): וישם שק במתניו, שוב לא זו מבניו, אחאב כתיב ביה (מלכים א כא, כז): וישם שק על בשרו. יורם בנו (מלכים ב ו, ל): וירא העם והנה השק על בשרו. מרדכי, וילבש שק ואפר ויצעק זעקה גדולה ומרה. והיכן נפרע לו בשושן, שנאמר: ויצעק זעקה גדולה ומרה. אמר רבי חנין מאן דאמר קודשא בריך הוא ותנן הוא יתורתון בני מעוהו, אלא מאריך רוחיה וגבי דיליה, תדע שהרי זעקה אחת הזעיק יעקב לעשו, דכתיב (בראשית כו, לד): ויצעק זעקה גדולה ומרה. וצ"ב מה היתה התביעה על יעקב אבינו הרי הוא לא רצה ורבקה אמרה לו עלי קללתך בני שמע לקול רוח הקודש שבי, ועוד שלבסוף יצחק אבינו הסכים ואמר גם ברוך יהיה רואים עד כמה חמור בן אדם לחבירו

אלא תירץ ר' מאיר חדש שהיתה תביעה למה יעקב לא שאל את רבקה האם מותר לו לצער את עשו ואם היתה אומרת שמוותר לא היתה עליו תביעה אבל בגלל שלא שאל לכן הוא נתבע (שמעתי ממו"ר הרב יעקב בנבנשתי שליט"א)

ועוד תירץ הרב מאיר חדש בספר אור מאיר (ח"א עמ' קכא) ואשר נראה בביאור הדברים יסוד גדול, אמנם יעקב לקח את הברכות בהיתר ואף היה מחויב לקחת אותם. וברור שמחמת לקיחת הברכות מעשו יתכן שעשו יצטער ויבכה על ההפסד הגדול שנגרם לו ולמרות כל זאת הקב"ה מצוה את יעקב ללכת ולקחת את הברכות ואשר על כן ברור שיעקב לא נתבע לקיחת הברכות הטענה על יעקב היתה שהיה עליו לכאוב את כאבו של אחיו להצטער בצערו לחוש את אותה החוויה החמצה ולהרגיש את הכאב והעלבון שחש אחיו עשו אמנם יעקב היה חייב לקחת את הברכות אולם הוא היה חייב ללכת אנוס כפוף ובוכה לא רק מהחשש של אולי ימושוני אבי והייתי בעיניו כמתעתע יעקב היה צריך ללכת אנוס כפוף ובוכה גם מחמת הכאב שעתיד אחיו לחוש מחמת ההבנה וההזדהות עם הצער והעלבון שעתידים להיגרם לעשו מחמת לקיחת הברכות אם יעקב היה מתבונן גם על הפרט הזה לא היה בכוחו של דמעותיו של עשו לפגוע ביעקב ובעם ישראל, אולם כיון שיעקב לא הצטער בצערו של אחיו ולא כאב את כאבו של אחיו, נחשב מעשה לקיחת הברכות מעשו מעשה של פגיעה, ללא שום היתר. ולכן גרמו צעקתו ודמעותיו של עשו צער רב כל כך לעם ישראל.

ונוסף להרחיב עד כמה גדולה מידת החסד של אברהם, עד שבדברי חז"ל, אברהם אבינו הוא הסמל של מידת החסד, שהנה כאן בשעה שהוא נהנה מזיו השכינה ומדבר עם הקדוש ברוך הוא [שזה העונג הכי גדול שיש לאדם כמש"כ במסילת ישירים ריש פרק א], מודמנים לפניו שלשה אנשים שנראים כעריבים שמשותחים לאבק שברגליהם, שזה לכאורה שפל המדרגה שאדם יכול להתדרדר אליה, להשתחוות לאבק של הרגלים שלו...! ובכל זאת אברהם אבינו כביכול עזב את השכינה, ובכך הוא מתנתק מן העונג הגדול שיש לאדם בעולם. היש לך אהבת חסד גדולה מזו? ואברהם אבינו לא קורא להם לבוא אליו לקבל אוכל, אלא הוא בעצמו רץ לקראתם. ואע"פ שבשעה שהוא רץ מתחיל דם המילה לטפטף (תנחומא ד), הוא לא שם ליבו על כך ומקבל את אורחיו בסבר פנים יפות ומכבדם וקורא להם אדוני, אל נא תעבור מעל עבדך, כי על כן עברתם מעל עבדכם, היינו שהוא, הנביא שזוכה לדבר עם השכינה, מחשיב את עצמו כאילו הוא העבד של העריבים הפחותים האלו! ושוחט עבורם שלשה פרים כדי שכל אחד מהם יקבל לשון בחרדל, ומבקש מאשתו הזקנה שתאפה לכבודם עוגות - כדי שיאכלו מאפה טרי וחס. והכל עושה במהירות ובזריזות כמש"כ וירא וירץ לקראתם, ואל הבקר רץ אברהם... וימחר לעשות אותו, וימחר אברהם האהלה... מהרי"ל שלש סאים. וכל זה כשהוא זקן בן תשעים ותשע שנים ביום השלישי למילתו כשהוא כואב וחולה!

ובמדרש (ב"ר מט ט) אמר לו הקב"ה אברהם אהבת צדק ותשנא רשע' (תהלים מה ח), אהבת לצדק את בריותי, ותשנא רשע מאנת לחייבני! היינו שאע"פ שהיה צדיק וגומל חסדים עם כל זה לא שנא את אנשי סדום הרשעים למרות שהתנהגותם היתה הפוכה לגמרי מהתנהגותו ואנשי סדום שנאו את החסד במידה כל כך גדולה עד שהם כרתו את הענפים של האילנות שברחוב עם פירותיהם כדי שאפילו העופות לא יהנו מהעצים ואת הגינות והפרדסים שלהם הקיפו בגדרות והעמידו שומרים שתפקידם יהיה להבריח את העופות כדאיתא בפרקי דר"א (פרק כ"ה וע"פ פירוש הרד"ל שם)

בזה רואים את גודל מידת החסד ואת צדקתו של אברהם אבינו ע"ה, שעל כאלה אנשים רשעים ואכזריים, התפלל שהקדוש ברוך הוא יסלח להם, ולא ישמידם. ועיקר תפילתו היתה שאם יש בסדום צדיקים, יגנו הצדיקים על כל אנשי העיר הרשעים. ההיגיון שבדבר הוא: שמעשה הצדיקים דומה לאור, וכשם שהאור בהכרח מאיר על כל סביבותיו ומסלק את החושך, כך הצדיקים בהכרח משפיעים על כל סביבותיהם, עד שהקב"ה הבטיח לאברהם אבינו שאם ימצאו בסדום עשרה צדיקים ונשאתי לכל המקום ההוא בעבורם.

והטעם מבאר הסבא מסלובודא ר' נתן צבי פינקל זצ"ל שכן אם יהא אברהם שמח ומרוצה במפלתה של סדום הרי דבר זה כשלעצמו כבר מהווה שמץ של סדומיות... ואילו שאיפתו העיקרית של אברהם היתה, שהסדומיות לא תהא קיימת כלל וכלל, שהרשעות תאבד מן הארץ ולא רשעים, יתמו חטאים ולא חוטאים כתב רבינו יוסף חיים ע"ה בספרו עוד יוסף חי דרשות, שהסיבה העיקרית להפיכת סדום היתה בגלל שהיו מונעים מאורחים מלהיכנס לעירם, אבל אילו היו מכניסי אורחים לא היו נאבדים, כי יתכן שהיה מזדמן לעירם צדיק שיוכיחם על מעשיהם והיו חוזרים בתשובה. ובכל זאת תפילתו של אברהם לא שבה ריקם לגמרי, והועילה להציל את לוט מן ההפיכה. (כמו שמבואר להלן פסוק כט וברש"י פסוק יז)

למה צריך דווקא עשרה צדיקים ולא מספיק פחות ישפיעו הרי אפי' צדיק אחד מוגן שצדיק יסוד עולם. אלא אומר האור החיים 'וילך ה' כאשר כלה וגו'. פי' סמוך לגמר דברי תשובתו לאברהם לא אשחית בעבור העשרה הלך ה' ולא נתן לו מקום להתפלל על פחות משיעור זה לצד שכבר אמר אברהם ואדברה אך הפעם ולא יוסף דבר עוד בדבר הזה או לצד שיוודע ה' כי לא תהיה הגנה בפחות מעשרה והגם שמצינו להרשב"י (זהר ח"א פ"ב). שאמר וצדיק יסוד עולם, אפשר שזה יהיה כשיהיה צדיק מופלא, ואפשר שאם היה אברהם בקרבה של סדום היה ממלט כל העיר:

למה הריצות יותר חשובות מהמצוה עצמה

אי אפשר שלא להבחין כמה הדגישה התורה את עניין המהירות והריצה של אברהם אבינו סביב העיסוק במצוות הכנסת אורחים.

איתא במדרש (ילקוט שמעוני שה"ש שם) 'מלך אסור ברהטים' - אמר להם הקב"ה, אסור אני בכם, בזכות הריצות שרץ אברהם.

הקב"ה מכריז שהוא כביכול אסיר אצל עם ישראל, שכפי שאסיר אינו יכול לנתק עצמו מבית האסורים, כך הקב"ה קשור בעם ישראל בקשר שלא ניתן לניתוק.

מהי הסיבה לכך אפשר היה לחשוב שזה בזכות הכנסת האורחים של אברהם אבינו, אך המדרש אומר שזה בגלל הריצות שרץ אברהם.

מה המיוחד כ"כ בריצותיו של אברהם אבינו, ומה המידה כנגד מידה שיש כאן, שבגלל ריצותיו של אברהם הקב"ה אינו יכול להפרד מאתנו?

אלא השפ"א (פרשת האזינו שנת תרלד) מפליג בגודל מעלת ההכנה, ואומר שבכמה בחינות ההכנה חשובה יותר מהמצוה עצמה, ומביא ראיה מהא דסוכות נקרא ראשון לחשבון עוונות (מד"ר אמור כג א) כי בין יוה"כ לחג הסוכות שמורים מהחטא משום טרדא דמצוה, הכנה למצות סוכה וארבעת המינים, ומקשה השפ"א איך יתכן שבשעת הכנת הסוכה וארבעת המינים שמורים מהחטא ודווקא בחג הסוכות גופה אין המצוה מוגינה וע"כ דהכנה למצוה מהוה שמירה יותר מהמצוה עצמה.

וראיתי הוספה לזה בספר שמחת אליהו (דויטש עמו' צא) בתפילת ר"ה אנו אומרים, ועקידת יצחק לזרעו ברחמים תזכור, ולכאורה קשה, למה קוראים לזה עקידה, הרי עקידה זה הקשירה שאברהם אבינו קשר את יצחק ידים ורגלים מאחוריו כמו שכתוב ברשי פסוק ט פרק כב, ואמרו חז"ל שיצחק אמר לאביו שיקשור אותו, כי אולי כשיראה ששוחטים אותו הוא יבהל ויזוז ממקומו והקרבן יהיה פסול, לכן ביקש מאביו שיקשור אותו, הרי לך שכל העקידה שזה הקשירה זה לא עצם המצוה, זה פרט חשוב במצוה שלא יפסל הקרבן, אבל לא עצם המצוה, רק עצם המצוה זה המסירות נפש שיצחק מסכים להשחט למען רצון הבורא ברוך הוא, וא"כ למה קוראים לזה עקידה, הרי לא העקידה הוא עיקר המצוה.

אלא רואים מכאן עד כמה חשובה העקידה שהיא ההכנה למצוה, ורואים מכאן שההכנה למצוה זה יותר גדול מהמצוה, ולכן כל המסירות נפש של יצחק קרויה בשם העקידה, שזה ההכנה.

הרב היים בן המו שליט"א

ביאור הסתירות שבמהותו של לוט מצד אחד מוסר נפש על הכנסת אורחים

צ"ב שלוט מצד אחד מוסר נפש על הכנסת אורחים ומכניס את המלאכים ואפי" את בתו הוא חונק למסירות נפש על הכנסת אורחים ובגלל זה היא נשרפת בסדום כמבואר במדרש (ילקוט שמעוני וירא מן פנ. ופרקי דר"א פכ"ה) רבי יהודה אומר, הכריזו בסדום כל מי שהוא מחזיק בפת לחם לעני ואביון ישרף באש. פלוטית בתו של לוט, היתה נשואה לאחד מגדולי סדום, ראתה עני אחד מדוקא ברחוב העיר, ועגמה עליה נפשה. מה היתה עושה, בכל יום כשהיתה יוצאה לשאב מים היתה נותנת בכד שלה מכל מה שבביתה ומאכלת לאותו עני. אמרו, מאין חי העני הזה, וכשידעו בדבר הוציאוה לישורף. אמרה, רבון העולמים, עשה משפטי דיני, ועלתה צעקתה לפני כסא הכבוד, באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא, אירדה נא [איראה] אם צעקת הנערה הזאת עשו אנשי סדום, אהפך יסודותיה למעלה, הכצעקתם אינו אומר אלא הכצעקתה! ומבואר שלמרות שהיתה נשואה לגדולי סדום וידע שמו היו גדולי סדום כמה שיותר שונא את החסד כמנהג סדום, מ"מ היא מסרה את נפשה על הכנסת אורחים.

מצד שני הוא היה שופט הכי רשע של סדום

מצד שני כתוב במדרש רבה (מא ז) ויסע לוט מקדם, הסיע עצמו מקדמונו של עולם, אמר אי אפשי לא באברם ולא באלהו. (בראשית יג, יא): ופרדו איש מעל אחיו, אברם ישב, רבי מאיר אומר אין לך בכריכי רע כסדום, כשאדם רע קורין אותו סדומי. ואין לך בעממיים קשה מאומרי, כשאדם קשה הן קורין אותו אומרי.

אמר רבי יוסי אין לך בכריכי יפה מסדום, שחור לוט על כל ערי הככר ולא מצא מקום יפה כסדום, ואלו היו החשובין שבהן, (בראשית יג, יג): ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד, רעים אלו לאלו. חטאים, בגלוי עריות. לה', בעבודת כוכבים. מאד, בשפיכות דמים.

ולוט התערה בקרב אנשי סדום עד שנעשה לאחד משופטי סדום וכמו שמובא במדרש (בראשית רבה ג נ) ולוט יושב, ישב כתיב אותו היום מינוחו ארכי דינים, חמשה ראשי דינים היו בסדום, קין שקר, ורב שקר, רב מסטירין, רב נבל, וקלא פנדר, לוט היה ארכי הדינים שבכולן. בשעה שהיה אומר להם דברים שהם ערכים להם הן אומרים לו (בראשית יט, ט): גש הלאה, סק לעיל, ובשעה שהיה אומר להם דברים שאין ערכים להם היו אומרים לו (בראשית יט, ט): האחד בא לגור וישפט שפוט.

אלא כשאין הוא עבד את ה' לפי ההלמת שכלו ולפעמים הוא החמיר על התורה ולפעמים הוא הקל וכמו שכתוב לא תוסיפו ולא תגרעו ממנו וצ"ב שבשלמא לגרוע מובן מה הבעיה אבל מה החסרון להוסיף

אלא המשיל על כך המגיד מדובנא וצ"ל, בא אדם לעשיר וביקשו להשאיל לו כף של כסף. למחרת חזר השואל והשיב לו שתי כפות. שאלו מאי האי, והרי הלוויתו לך רק כף אחת? ענה לו, הכף שלך ילדה כף למול טוב, והשניה היא הכף הנולדת. סבר וקיבל. למחרת בא אותו אדם אל העשיר, וביקשו להשאיל לו מזלג אחד של זהב. השאלו בשמחה ובטוב לבב את המזלג, וכמעשהו בראשון כך מעשהו בשני, שב ושני מזלגות זהב בידו. ליום אחר, ביקש להשאיל מנורת זהב בת שמונה קנים, העשיר שמח בלב, הלא דבר הוא לקבל שתי מנורות תמורת מנורה אחת. לאחר זמן, ביקש המשאל את מנורת הזהב. ענה: מה אומר ומה אדבר האלוקים מצא את עון עבדך, והמנורה שביקש לך חיים, ונפטרה לבית עולמה. התקצף העשיר ויצעק, הכיזר לא תבוש לדבר דברי הבל כאלו, וכי מנורה חיים ומות יביה? ענה לו, כפי שהאמת שפך של כסף יכולה ללדת, כך האמת שמנורת זהב מתה. והנמשל מובן, כאשר יחשוב האדם את עצמו לבעל הבית על מוכנות המצוות, יבא להאריך ולקצר, ואין לדבר סוף. וביאור עומק משלו של המגיד מדובנא שכמו במשל כל מה שמעיקרא הוא החזיר על פי שנים היה זה כדי לרמוזו ולרכוש את אמונו כך גם כל מה שהיצר נותן לאדם להחמיר זה כדי לרכוש את אמונו ושכבא העת הוא יקל בעיקר.

למה גלו ישראל כי חסיפו דברים שאינם עיקר

כתב רבינו החיד"א בספרו נחל אשכול גלתה יהודה מעוני ומרוב עבודה (איכה א ג) פירש מהר"י די שינוביא דהן בעון ישראל עושו כמה דברים לפנים משורת הדין דברים שאינם חייבים, ובעיקרי הדת שמירת שבת, ות"ת וכיוצא חסרים. וז"ש גלתה יהודה מעוני, ביטול מ"ע ועבירות. ומרוב עבודה דקדוקי ענפי מצות שאינם חייבים ודא תברת שואהיה דמה שהייתם אינן עושים, ושומרים דברים יתרים והוה ומרוב עבודה דעושים רוב עבודה ומקיימין מה שלא נתחייבו ומבואר שהיצר הרע הצליח שרוב עבודתם תהיה בדברים שאינם עיקר. וכן מבואר ברע"ב בריש מסכת אבות שהטעם שהתחיל במשה קיבל תורה מסיוני וז"ל משה קבל תורה מסיוני. אומר אני, לפי שמסכת זו אינה מיסדת על פרוש מצוה ממצות התורה כשאר מסכתות שבמשנה, אלא כלה מוסרים ומדות, וחכמי אמות העולם גם כן חברו ספרים כמו שבדו מלבם בדרכי המוסר כיצד יתנהג האדם עם חברו, לפיכך התחיל התנא במסכת זו משה קבל תורה מסיוני, לומר לך שהמדות והמוסרים שבאו המסכתא לא בנו אותם חכמי המשנה מלבם, אלא אף אלו נאמרו בסיוני

והרב יצחק הוטנר בספרו אגרות וכתבים (אגרות קלב) ביאר במשל עד כמה חשוב שהרב ישפיע על עדתו, ולא להיפך שהרב יהיה מושפע מעדתו. המשיל למה שבכל העיריות יהיה שעון העיר עומד במקום גבוה, באופן שאם היו רוצים להגיע אליו היו מוכרחים להשתמש בסולם. הפקחים היו אומרים, שהעמדת שעון העיר במקום גבוה דוקא יש לה שני טעמים, אחד חיצוני ואחד פנימי: הטעם החיצוני הוא, בכדי שיראה גם ממרחק: אבל הטעם הפנימי הוא, שמאחרי שעיקר ענינו של שעון העיר הוא בכדי שהקהל יכונן את השעה על פיו, הרי אם היה השעון עומד במקום נמוך אז היה כל אחד נישא אליו ומכוון את הזמן של שעון העיר בהתאם לשעונו הפרטי, וממילא היתה מתבטלת על ידי כך כל המטרה של שעון העיר. עכשיו שמעמידים את שעון העיר במקום גבוה, ואין בידו של היחיד לגשת אליו ולהתאימו לשעונו הפרטי הרי בהכרח שהוא מכוון את שעונו הפרטי על פיו של שעון העיר. בעונותינו הרבים, נמצאים לדאבונו הרבה קהלות שאינם מבינים להעמיד את המרא דאתרא במקום גבוה, ומכוון שהוא עומד במקום נמוך הרי כל יחיד נישא אליו ומתאימו לדעתו הפרטית, וכל ענין של מרא דאתרא מתבטל על ידי כך. שמחים אנו לראות, כי קהלתנו וכי וידעת את הסוד להמציא מקום גבוה להעמיד עליו את המרא דאתרא שלכם. באופן שהגובה הזה שולל את האפשרות מכל יחיד להפעיל את דעתו של המרא דאתרא כפי הנראה אליו.

לוט מעדיף להישאר ראש קטן

ואנכי לא אוכל להמלט ההרה וגו' ויאמר לוט אלהים אל נא אדני, הנה מצא עבדך חן בעיניך וגו', רבי ברכיה ורבי לוי בשם רבי חמא בר חנינא שני בני אדם אמרו דבר אחד, לוט וצרפית. צרפית אמרה עד שלא באת אצלי היה הקדוש ברוך הוא רואה מעשי ומעשה אנשי עירי והיו מעשי רבים על אנשי בני עירי והייתי צדקת ביניהם, עכשיו שבאת אצלי (מלכים א ז יח): באת להוכיח את עוני ולהמית את בני. לוט אמר עד שלא הלכת אצל אברהם היה הקדוש ברוך הוא רואה מעשי ומעשי בני עירי ואני צדיק ביניהם, עכשיו שאני הולך אצל אברהם שמעו רבים על שלי אני יכול לעמוד בנחלתו. ואנכי לא אוכל, רבי ברכיה בשם רבי לוי מן הן תנינן כשם שהגנה הרעה בודק כך הגנה היפה בודק, מן הכא, ואנכי לא אוכל להמלט ההרה פן תרדבקי, וסדום בעומקא היא, לפום כך הוא אומר: ואנכי לא אוכל להמלט ההרה, שרי בעומקא, ואינו אמרו ליה פוק לטורא, והוא אמר הכין, הדא אמרה אפלו מונה הרעה לנוה היפה, הרי שהגנה היפה בודק. (בראשית יט, כ כא): הנה נא העיר הזאת קרבה לנוס שמה, ויאמר אליו הנה נשאתי פנך גם לדבר הזה, אמר רבי חלפתא קסריא, ומה אם לוט על ידי שכבד את המלאך נשא לו פנים, לך לא אשא פנים מפניך ומפני אבותיך, (בבבא ב רז, ו): ישא ה' פניו אליך

מי שמידותיו לפי התורה אי אפשר להכירו אם רחמן או לא ולכן לוט היה רחמן אבל לא עשה חסד מדין ציוי ה'

מי שמידותיו לפי התורה אי אפשר להכירו אם רחמן או לא ולכן לוט היה רחמן אבל לא עשה חסד מדין ציוי ה' אצל אדם רגיל, הסביר הרב אברמסקי, אפשר להכיר את טבעיו עפ"י הנהגותיו. אדם שטבעו נוטה לכעס, מצוי שיכעס. מי שמרחם על זולתו, נוהג בדרך כלל ברחמים. לעומת זאת אצל ר חיים לא היה ניתן לראות מה הם תכונותיו הטבעיות משום שבסכל הזמן הוא שה רק את רצון הקב"ה. כשרצון ה' שינוף במישהו - הוא נוף כשרצון ה' שירחם הוא ריחם, וכדו'

זכיתי להשתתף פעמים רבות, במחיצת הגאון ר יצחק הוטנר וצ"ל ויכולני להעיד שתימיד הוא היה הגרי"ה הוטנר - תמיד עם אותה חכמה, עם אותה נכבדות ועם אותה שליטה עצמית מוחלטת. לעומת זאת, אצל חכמי האומות העולם זה אינו כך.

ידוע שתלמידי אריסטו (שהרמב"ם כה מתפעל מהשגותיו השכליות), מצאווה פעם בקלונו. וכששאלוהו התלמידים היאך זה מתיישב עם מה שהוא בעצמו לימד, השיב להם: עכשיו אני לא אריסטו

לצפייה והורדה בעלונים קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר "בינינו" - לחץ כאן
לצפייה והורדה בעלונים קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר תורת יוסף לחץ כאן
לצפייה והורדה בעלונים קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר של דרשו לחץ כאן